

Заплава річки Прип'ять

Імена та адреси укладачів інформаційного листа рамсарського ВБУ:

Стеценко Микола Пилипович, перший заступник начальника державної служби заповідної справи, Мінприроди України, вул. Урицького, 35, м. Київ, 01601, тел.: (044) 451 5904, E-mail: parks@parks.freenet.kiev.ua;

Химин Михайло Васильович, головний спеціаліст відділу контролю біоресурсів та заповідних територій, Державне управління екології та природних ресурсів у Волинській області, вул. Суворова, 20, м. Луцьк, Волинська обл., 43037, тел.: (03222) 23 396, E-mail: voleco@envir.lutsk.ua.

Дата підготовки опису: 1 грудня 1999 р.

Географічні координати: 51°48' пн. ш., 25°15' сх. д.

Розташування: Північний захід України, Західне Полісся, неподалік від кордону з Білоруссю, на території Любешівського та Ратнівського районів Волинської обл., в 145 км від м. Луцьк. Межує з рамсарським угіддям «Заплава р. Стохід».

Висота над рівнем моря: мінімальна – 139 м, максимальна – 154 м

Площа: 12000 га

Короткий опис: Має дуже велике значення для охорони болотних екосистем, зокрема як місце гніздування і перебування на прольоті великої кількості водно-болотних птахів.

Рамсарські критерії: 1, 2, 3, 5, 8

Обґрунтування рамсарських критеріїв:

(1) За складом флори і фауни є типовим для Поліського регіону і відрізняється високим рівнем біорізноманіття (більше 220 видів хребетних тварин та 550 видів судинних рослин).

(2) В межах угіддя наявні рідкісні види тварин і рослин, а також рідкісні рослинні угруповання.

(3) Є одним з найбільших природних водно-болотних комплексів Поліського регіону, а розташування поблизу державного кордону в майбутньому дозволить створити тут білатеральний резерват.

(5) Район Прип'яті-Стоходу знаходиться на перехресті двох важливих міграційних шляхів – Поліського та Балтійсько-Середземноморського; в період сезонних міграцій тут щороку зустрічається близько 150 тис. птахів (переважно водно-болотних).

(8) Є важливим місцем нересту, нагулу та зимівлі багатьох видів риб.

Фізична та біогеографічна характеристики: Знаходиться у Верхньо-Прип'ятському регіоні Західного Полісся.

Фізичні особливості ВБУ: У водоймах вода чиста, хоча і з жовтуватим відтінком. За кліматичними показниками територія належить до західної частини атлантико-континентальної області і характеризується помірно-вологим теплим літом, м'якою похмурою зимою і значною кількістю опадів (до 600 мм на рік). Взимку водойми замерзають на період від кількох тижнів до 3 місяців.

Фізичні особливості водозбірної території: Заплава Прип'яті знаходиться в Верхньоприп'ятському регіоні Західного Полісся і належить до басейну р. Дніпро. У межах угіддя представлені річки, стариці, протоки, болотисті та піщані острови, торфовища і луки.

Гідрологічна цінність: Угіддя належить до найкращих річкових комплексів України. Після 1974 р., у зв'язку з введенням в експлуатацію низки дренажних систем (Верхньо-Прип'ятська, Ветли, Гірки, Залухів, Річиця, Щедрогір, Підкормілля) та будівництвом дамб, спостерігаються зміни у гідрологічному балансі та рівневому режимі.

Тип ВБУ: М, U, Tr, O, Ts, W, Xp, 4, 8

Екологічні особливості: У межах угіддя представлені річки, стариці, протоки, болотисті та піщані острови, торфовища і луки. Рослинність в цілому є типовою для Західного Полісся, хоча має свої особливості, пов'язані, головним чином, з підвищеною зволоженістю території. Загалом у межах угіддя зареєстровано 800 видів судинних рослин. Рослинний покрив боліт та берегів річки складається, переважно, з угруповань очерету і осоки. Луки і подекуди береги річок та озер вкриті різноманітною трав'янистою рослинністю. На відміну від них,

піщані дюни, які поодинокі зустрічаються в заплаві, еолового походження, з бідним рослинним покривом.

Цінна флора: Серед рідкісних рослин знайдено плаун колючий *Lycopodium annotinum*, баранець звичайний *Huperzia selago*, росичка середня *Drosera intermedia*, щитолісник звичайний *Hydrocotyle vulgaris*, пальчатокорінники м'ясочервоний *Dactylorhiza incarnata* і плямистий *D. maculata*, коручки темно-червона *Epipactis atrorubens* та морозниковидна *E. helleborine*, любка дволиста *Platanthera bifolia*, осока затінкова *Carex umbrosa*.

Цінна фауна: У заплаві Прип'яті відмічено 219 видів хребетних тварин.

В угідді мешкає 26 видів савців, зокрема такі види з Червоної книги України, як кутора мала *Neomys anomalus*, горностаї *Mustela erminea*, норка європейська *M. lutreola*, борсук *Meles meles*, видра річкова *Lutra lutra*. Останній вид внесений до Європейського Червоного списку.

В угідді нараховується 160 видів птахів, з яких до Червоної книги України занесені лелека чорний *Ciconia nigra*, казарка червоноголова *Rufibrenta ruficollis*, скопа *Pandion haliaetus*, лунь польовий *Circus cyaneus*, орлан-білохвіст *Haliaeetus albicilla*, підорлик малий *Aquila pomarina*, зміїд *Circaetus gallicus*, журавель сирій *Grus grus*, кулик-сорока *Haematopus ostralegus*, поручайник *Tringa stagnatilis*, кроншнеп великий *Numenius arquata*, пугач *Bubo bubo*, сорокопуд сирій *Lanius excubitor*, очеретянка прудка *Acrocephalus paludicola*. Види з Європейського Червоного списку: деркач *Sorex sorex*, орлан-білохвіст, очеретянка прудка. Серед птахів, що гніздяться, найбільш помітними є норець великий *Podiceps cristatus* (60–90 пар), бугай *Botaurus stellaris* (100–150 пар), чапля велика біла *Egretta alba* (15–17 пар), чапля сіра *Ardea cinerea* (50–80 пар), лебідь-шипун *Cygnus olor* (10–15 пар), гуска сіра *Anser anser* (3–5 пар), крижень *Anas platyrhynchos* (150–200 пар), широконоса *A. clypeata* (80–150 пар), чирянка велика *A. querquedula* (250–350 пар), чернь червоноголова *Aythya ferina* (80–100 пар), лиска *Fulica atra* (800–1000 пар), чайка *Vanellus vanellus* (350–500 пар), травник *Tringa totanus* (250–400 пар), веретенник великий *Limosa limosa* (150–250 пар), бекас *Gallinago gallinago* (10–15 пар), крячки чорний *Chlidonias nigra* та світлокрилий *Ch. leucoptera* (300–600 та 450–700 пар відповідно), очеретянка прудка (30–50 пар). Загальна кількість птахів, які гніздяться в угідді, становить 8–12 тис. пар. Під час міграції та в період линьки угіддя відвідує 120–150 тис. птахів. Найчисленнішими з них є гуси *Anser* sp. (10–20 тис. особин), качки *Anas* sp. (15–20 тис. ос.) та *Aythya* sp. (8–10 тис. ос.) лиска (8–10 тис. ос.), погонич (300–500 ос.), журавель сирій (600–1000 ос.), крячки *Sterna* sp. (5–8 тис. ос.), мартин звичайний *Larus ridibundus* (3–5 тис.), чайка (1000–2500), травник (1000–1500), турухтан *Philomachus pugnax* (5–7 тис. ос.), веретенник великий (1000–1500), побережники *Calidris* sp. (1000–1500), ластівки (10–15 тис.) та інші види.

В угідді зустрічається 5 видів плазунів, 9 видів амфібій (зокрема, рідкісний вид – ропуха очеретяна *Bufo calamita*), 19 видів риб. Також тут мешкає махаон *Papilio machaon* – вид з Червоної книги України.

Соціальні та культурні цінності: В угідді здійснюються полювання та рибальство, здебільшого аматорські, а також деяка рекреаційна діяльність.

Землеволодіння: ВБУ: державна, колективна та приватна форми власності на землю. Прилеглі землі: державна, колективна та приватна форми власності на землю.

Поточне землекористування: ВБУ: В заповідній зоні Регіонального ландшафтного парку (РЛП) «Прип'ять-Стохід» заборонені всі види діяльності. На інших ділянках практикується (однак лімітується і контролюється) традиційне природокористування (полювання, рибальство, випасання худоби, заготівля сіна, рекреація тощо). Прилеглі землі: здійснюються всі згадані вище види природокористування, а також традиційне сільське господарство.

Вжиті природоохоронні заходи: Близько 80% площі угіддя входять до складу природоохоронних територій місцевого значення. Це РЛП «Прип'ять-Стохід» (44958 га), гідрологічні заказники «Прип'ять-1», «Прип'ять-2», «Прип'ять-3» (загальна площа 960 га), «Гірки» (400 га), «Ветли» (600 га), «Гірки» (850 га), «Велика Глуша» (360 га), «Залухів» (839 га), «Щедрогір» (700 га), «Річиця» (1047 га).

Запропоновані, але ще не виконані природоохоронні заходи: Для збереження гідрологічного режиму необхідно припинити будівництво дамб та інших гідротехнічних споруд.

Сучасний стан рекреації і туризму: У заповідній зоні РЛП «Прип'ять-Стохід» заборонено всі види діяльності. На інших ділянках практикується (однак лімітується і контролюється) традиційне природокористування (полювання, рибальство, рекреація тощо).

Юрисдикція: Відповідальними за охорону угіддя є землевласники, землекористувачі та місцеві органи влади. Державний контроль у галузі охорони природи здійснює Державне управління екобезпеки у Волинській області.

Орган управління ВБУ: Державне управління екології та природних ресурсів у Волинській області. Адреса: вул. Суворова, 20, м. Луцьк, Волинська область, 43025; тел. (03322) 23 396, (03322) 25 321, E-mail: eco@voleco.gov.ua

Джерела інформації: Стеценко М. П., Парчук Г. В., Клестов М. Л., Осипова М. О., Мельничук Г. О., Андрієвська О. Л. Водно-болотні угіддя України: Інформаційні матеріали / Під ред. М. П. Стеценка. – Київ, 1999.